

LEOPOLD UGORSKI

Nosicielstwo *S. Derby* u lisów srebrzystych

(doniesienie tymczasowe)

Z Wojewódzkiego Zakładu Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu,
Kierownik: dr ANNA KAMIŃSKA

W moim artykule pt. „Zakażenia pałeczką Gärtnera u lisów srebrzystych“, zamieszczonym w Nr 4 „MW“ w roku 1950, pisałem: „Nosicielstwo u lisów do tej pory nie zostało stwierdzone“. Do wysunięcia wówczas powyższej hipotezy upoważniły mnie dane zawarte w dostępnym mi piśmiennictwie tak polskim jak i zagranicznym oraz b. skromne własne badania przeprowadzone na fermie lisów srebrzystych w L. Lata 1950—52 wzbogaciły literaturę dotyczącą salmonelozy u lisów cennymi doniesieniami zwłaszcza autorów duńskich, skandynawskich, angielskich i amerykańskich. Wynika z nich jasno, że nosicielstwo i siewstwo u lisów srebrzystych istnieje.

Również zbierane przeze mnie opinie polskich fachowców potwierdzały obecność zjawiska nosicielstwa i siewstwa pałeczek z grupy salmonelli u lisów srebrzystych.

Niebezpieczeństwo nosicielstwa i siewstwa salmonelli u lisów dla hodowli tych zwierząt, zostało podkreślone w piśmie okólnym Min. Rolnictwa z dnia 24.XII.51 omawiającym sposoby postępowania przy zapobieganiu i zwalczaniu chorób zwierząt futerkowych.

Salmonelozy u lisów srebrzystych należy do jednego z najobszerniej opracowanych schorzeń tych zwierząt. Składa się na to po pierwsze częstość jej występowania, po drugie dostępność metod badań rozpoznawczych. W Polsce tematem tym zajmowali się Rayski, Chwojnowski, Lępnicki i Ugorski. Autorzy zagraniczni, z których publikacji miałem możliwość korzystać, wydzielili i rozpoznali u lisów następujące typy salmonelli. *S. typhi murium*, *S. enteritidis* var. *Danysz*, *S. Gärtner*, *S. dublin*, *S. Newport*, *S. Newington*, *S. Nilotse*, *S. Gallinarum*. Częstość występowania *S. typhi murium*, *dublin* i *enteritidis Gärtner* jest niewspółmiernie większa od pozostałych cytowanych typów. Sposób zakażenia się, objawy kliniczne, zmiany anatomo-patologiczne, epidemiologia oraz leczenie i zapobieganie zostały w dotychczasowych pracach autorów polskich dostatecznie dokładnie opisane i wyjaśnione.

Wykorzystując moment masowego wybijania lisów srebrzystych na futerka w fermie PGR w L., przebadłem florę bakteryjną migdałków tych zwierząt.

Uważając migdałki za pierwsze wrota „chwytnego“ układu śród błonkowo-siateczkowego organizmu, spodziewałem się wyhodować z nich drobnoustroje, których obecność w samym organizmie nie została zaalarmowana chorobą. Migdałki, po wyłuszczeniu z gardła uśmierconych zwierząt, posiewałem bezpośrednio na pożywkę stałą (agar zwykły, endo, agar z zielenią brylantową) oraz namnażałem na podłożach płynnych wzbogacających (bulionie z żółcią i bulionie

Müller-Kaufmann). Z posianych w ten sposób 200 par migdałków otrzymałem w 24 wypadkach wzrost pałeczek Gram- i laktazoujemnych. Przeprowadzone dalsze badania różniczkowe przy pomocy ogólnie przyjętych metod pozwoliły wydzielić 7 szczepów z grupy salmonelli. Badania serologiczne tych szczepów przy użyciu surowic wysokowartościowych OM i HM oraz grupowych OA, OB, OC, OD i OE i czystych dla składowych H i M dały dodatni odczyn zlepty z OM, HM, OB. Szczupłość jednak możliwości laboratoryjnych uniemożliwiła szczegółowe określenie przynależności typowej powyższych drobnoustrojów. Dr Buczowski kierownik Ośrodka Salmoneloz P.Z.H. w Gdyni zdiagnozował wszystkie szczepy jako *S. derby*. W ten sposób zostało stwierdzone nosicielstwo *S. derby* u lisów srebrzystych w L. w 3,5%.

W skromnym piśmiennictwie dotyczącym *S. derby*, spowodowanym rzadkością występowania tego drobnoustroju tak u ludzi jak i zwierząt, nie zetknąłem się z doniesieniem stwierdzającym wydzielenia tej bakterii z lisów srebrzystych.

S. derby została po raz pierwszy wyosobniona przez Peckhama w miejscowości tej samej nazwy w roku 1923 z przypadków zatrucia pokarmowego. W roku 1925 Savage i White, a w 1931 i 1934 Kaufmann przebadali jej strukturę antygenową. Holm i Hermann (1935) wydzielili ją z kału kobiety chorej na zapalenie żołądka i jelit. W tym samym czasie Hormaeche, Peluffo i Allepo wyosobnili *S. derby* z kału biegunkowego noworodków. Boecker (1936) stwierdził *S. derby* w Niemczech Zachodnich, a Kaufmann dwukrotnie w Danii. Wedle Dregera do roku 1938 tylko 13 doniesień w literaturze światowej omawia wydzielenie tej pałeczki u świń. Z węzłów kręzkowych świń zdrowych wydzielili *S. derby* po tym czasie Hormaeche, Salsamendi (1936—39), Edwards, Brunner i Rubin (1940), Varela i Zoraya (1942), z indyków Edwards (1939), Pomery i Fenstermacher (1940), Winard (1940) z mięsa świni poddanej ubojowi z konieczności. M. Kristensen, Filipowicz i Stavel z moczu ludzi chorych na tyfus, a w Polsce A. Łapiński i A. Sacewicz opisali przypadek epidemii paradurowej spowodowanej *S. derby* oraz dwukrotnie wydzieliła ją Niewiadomska*) we Wrocławiu.

Z powyższych danych wynika, że opisany przeze mnie przypadek stwierdzenia *S. derby* u lisów srebrzystych można uważać za jeden z pierwszych.

*) Informacja osobista.